Erik Matzen,

Strandgade 84, 2,

1401 – K.

3. november 2025.

Trump og

verdenskrigen

De foreløbige ca. fem år med Donald Trump som USA´s præsident må nu have lært europæerne, at vi ikke kan regne med USA's ubetingede støtte, men tværtimod indstille os på, at Trump vil benytte en lejlighed til at afpresse Europa penge og afgivelse af suveræne territorier til USA.

Trump har allerede vist, at han tiltager sig ret til enerådigt at sætte betingelserne, der øger USA's fordele på omverdenens bekostning.

Verden venter nu på, om Trump vil sætte USA's militærmagt ind på opfyldelsen af hans krav. Europa må gøre sig denne situation klar.

Trump er ikke demokrat, men et enerådigt magtmenneske. Det så man tydeligt, da stemmerne ved præsidentvalget 3. november 2020 skulle gøres op. Allerede på valgaftenen og før alle stemmerne første gang var blevet talt op, gik Trump på landsdækkende TV og meddelte, at han havde vundet valget.

Da stemmerne noget senere var blevet talt endeligt op og kontrolleret flere gange, viste det sig, at hans modkandidat fra det demokratiske parti, Joe Biden, havde vundet over ham.

Men det accepterede Trump ikke, og han satte nu en syndflod af sine folk til at undergrave valgresultatet.

Den 2. januar 2021 ringede han til lederen af valget i staten Georgia, hans republikanske partifælle Brad Raffensperger, og bad ham om at skaffe de stemmer, som Trump manglede for at slå Biden i Georgia. Eller med Trumps egne ord i telefonen til Raffensperger, ifølge båndudskriftet af samtalen: "What I want to do is this. I just want to find, uh, 11.780 votes, which is one more than we have (formentlig menes at Trump derved opnår én stemme mere end Bidens stemmetal i Georgia, red.), because we won the state."

Gennem en time forsøgte Trump at overtale Raffensperger, bl.a. med trusler, hvis han ikke gjorde det. Raffensperger svarede igen og igen, at valgresultatet var blevet kontrolleret, og at det stemte. Han sagde til Trump: "The data you have is wrong."

Uffe Ellemann møder Trump

På et internt møde omkring 2017 på Reuters redaktion i København, som Uffe Ellemann-Jensen var bestyrelsesformand for, holdt Danmarks tidligere udenrigsminister et foredrag om den udenrigspolitiske situation.

Her kom Uffe ind på en situation i New York, da han i januar 1991 ledsagede Dronning Margrethe på en rejse til USA. Her indlogerede de sig på Plaza Hotel ved Central Park, som Donald Trump netop havde købt til sin hotelkoncern. Trump anmodede straks via sin mellemmand Dronningen om et møde, en såkaldt photo

opportunity. Men Dronningen havde andre planer, og hun bad udenrigsministeren om at tage mødet med Trump, og Uffe gik derpå til Trump og hans mandlige assistent.

I samtalebogen med Mogens Lykketoft, "Du store Verden", fortalte Uffe, at Trump på ham "virkede bøvet, dum og uinteresseret".

Uffe: "Vi skulle jo snakke om et eller andet, så jeg greb til et trick, jeg har brugt med succes adskillige gange over for oliesheiker og sultaner nede i Golfen. Jeg begyndte at fortælle røverhistorier om Grønland, skrøner og mærkelige retter deroppe. Man kan jo altid få drejet sådan en sær indholdsløs samtale derhen, så jeg begyndte at fortælle, og pludselig lyttede manden og stillede ligefrem et par spørgsmål. Ellers var han bøvet og dum at høre på."

I hans foredrag på Reuters fortalte Uffe, at Trump tydeligt af sine folk skulle have alt fortalt i meget enkle og korte resumèer.

Da mødet med Trump i New York sluttede, kom hans assistent hen til Uffe og udbrød: "Wow, you know, he listened to you. You caught his attention. You know, he's got a very short attention span, but you caught his attention."

Uffe: "Du godeste, jeg var en helt, jeg skulle være stolt. Tænk, jeg havde fået og fastholdt mandens opmærksom i hele fem minutter!"

Trump sender Hegseth til Europa

Donald Trump havde i hans anden præsidentperiode kun siddet i Det Hvide Hus i 23 dage, da han sendte sin nye forsvarsminister Pete Hegseth til en forsvarskonference i Bruxelles for, 12. februar 2025, at holde en vigtig tale om verdenssituationen, specielt om USA's rolle i forhold til NATO, Ukraine og Rusland under Putin.

På konferencen sagde Hegseth til de europæiske lande, at det var urealistisk for Ukraine at få dens russisk besatte landområder tilbage. De var tabte til Rusland.

Desuden udelukkede han, at Ukraine som led i en fredsaftale kunne blive medlem af NATO, og heller ikke kunne blive dækket af NATO's paragraf fem-klausul, som forpligter alle andre NATO-lande til at gå i krig, hvis bare èt NATO-land bliver angrebet af en udenforstående magt, læs Rusland. USA ville heller ikke garantere Ukraines sikkerhed eller sende amerikanske tropper til landet som led i en fredsaftale. Det måtte Europa selv sørge for.

Russerne – et

europæisk kulturfolk

Den fremragende pianist Andràs Schiff har besluttet, at han ikke længere vil give koncerter i USA, så længe Trump er præsident. Og han vil heller ikke give koncert i Rusland, så længe Putin fører krig i Ukraine.

Men han savner personligt at give koncerter i Rusland. I et interview i Politiken sagde Schiff: "Dèr straffer jeg virkelig mig selv, for jeg elsker at spille i Rusland, Især i Sankt Petersborg." "De har tårer i øjnene efter koncerten", sagde han.

Schiff mener, at russerne har en særlig forbindelse med kunst. De lægger stadig blomster på digteren Pusjkins grav.

Russerne er et gammelt europæisk kulturfolk med tætte forbindelser til Europa igennem de seneste 1200 år.

Men Rusland regeres for tiden af personer, der er besat af gamle og forældede tanker og forestillinger om, at de har ret og magt til at bestemme eksistensvilkårene i en lang række lande, der grænser op til eller ligger tæt på Rusland. Russerne tror, at europæerne ligesom Napoleon og Hitler vil trænge ind i Rusland for at svække eller skade det russiske kæmperige.

Det er en helt forfejlet forestilling. Der er ingen i Europa, der vil gøre Rusland noget ondt. Tværtimod ønsker Europa et rigt kulturelt samkvem og handel med Rusland til fælles bedste og velfærd.

Ruslands militære invasion i Ukraine i februar 2022 er tegn på, at det russiske styre ikke har taget konsekvensen af, at vi lever i det 21. århundrede med dens stormende teknologisk udvikling, især inden for IT og AI, som vil ændre alle samfund markant.

Hvert land har ret til at afgøre, hvordan det vil indrette sig internt uden voldelig indblanding udefra. Rusland har ikke ret til med magt at oprette vasalstater i et bælte lige uden for dets grænser. Det må og skal Europa sætte sig op imod – om nødvendigt med militærmagt.

Trump uden nødvendig

viden og dannelse

Donald Trump har demonstreret, at han er helt uden den nødvendige viden og dannelse for at være demokrat i verdens vigtigste embede som USA's præsident. Alene at han sammenligner et køb af Grønland som enhver anden ejendomshandel, og blev sur, da statsminister Mette Frederiksen i en kommentar betegnede tanken som "absurd". I anden omgang reagerede Trump med at udtale til pressen, at han ikke vil udelukke brug af militær magt for at gennemføre sin tanke.

Han kender kun meget lidt til Europas historie gennem 1000 år. Det interesserer ham nok heller ikke. Trump er kun optaget af at gøre USA større i verden og rigere på andre landes bekostning. Det ønsker han at gøre på sin helt egen måde, som kun har fortilfælde med Romerriget, Napoleon og Hitler. Nazisterne kaldte det Lebensraum.

Trump er ikke demokrat. Da han blev valgt, var det nødvendigt at spille efter de demokratiske regler og love for at få magten. Nu sidder han med magten, og nu vil han holde på magten – og bestemme.

Han har ingen respekt for retssamfundet, og ønsker ikke at spille efter dens regler.

Trump og hans krigsminister Peter Hegseth er i fuld gang med at rense ud i den amerikanske hær og flåde. Han vil kun have soldater, der ubetinget følger hans ordre uden hensyn til USA's forfatning og love.

Trump bliver vred, når nogen i Europa beslutter noget, som han er imod. Han kræver, at det er ham, som stiller betingelserne for Europa – i Europa.

Trump er desværre ikke et enestående eksempel i historien på, at en amerikanske præsident satte en standard, der udrettede katastrofal stor skade på Europa, og som endda førte til verdenskrig.

John Maynard Keynes

Den eminente engelske økonom John Maynard Keynes oplevede det på nærmeste hold i Paris, fra januar til juni 1919, da han som økonom var medlem af den britiske forhandlingsdelegation ved Versailles-

fredskonferencen efter første verdenskrigs afslutning i november 1918. Det skrev han dengang en detaljeret bog om, som blev en international bestseller: ”The Economic Consequences of the Peace”, udgivet samme år, 1919.

Efter at USA april 1917 var gået ind i første verdenskrig på de allieredes side (Frankrig og Storbritannien mod Tyskland og Østrig-Ungarn), besluttede den amerikanske præsident Woodrow Wilson (demokrat) den 8. januar 1918 at tage et initiativ for at få stoppet krigen. I en tale til Kongressen fremlagde han sit såkaldte 14 punkts program om betingelser og vilkår for fred.

Han fremlagde heri et nyt fredsprogram, en ny verdensorden, med skabelse af en ”retfærdig og sikker fred” gennem folkenes selvbestemmelsesret til selv at afgøre, hvilket land de ville høre til. Tyskland skulle respekteres på lige fod med verdens andre folk.

Verdenshavene skulle være frie for alle til sejlads, og der skulle være fri og lige handel mellem landene.

Der skulle oprettes et nyt organ, Folkenes Forbud, med alle verdens lande som medlemmer. Forbundet skulle behandle alle konflikter og mægle mellem de stridende parter.

Wilson tilføjede 11. februar 1918 i Kongressen, at en fred skulle være uden erobringer af landområder, ingen økonomiske bidrag fra noget land, og ingen ville blive påført straffemæssige skader.

Den 5. oktober 1918 meddelte den tyske regering til USA, at det accepterede Wilsons 14 punkter og erklærede sig rede til fredsforhandlinger.

Alverdens folk så derfor frem til Wilson som den store fredsfyrste, der ville sikre retfærdighed og lige vilkår for alle, og blev derfor modtaget som en superhelt, da han ankom til fredskonferencen i Paris. Men som Keynes skriver i sin bog mødte Wilson op helt uden en detaljeret plan, strategi eller noget, som lignede hans 14 punkter, som han gennem et helt år havde tordnet med fra Det Hvide Hus – han ankom helt tomhændet.

Oven i købet viste det sig ret hurtigt, at hans tankegang og intellekt var sløv og uden evne til at tilpasse sig forhandlingsmiljøet i Paris. Keynes viger ikke tilbage fra at betegne ham som inkompetent til at forhandle mod Frankrig og Storbritannien. Han vidste intet om forholdene i Europa.

Wilsons to modparter, den franske premierminister George Clemenceau og den britiske ditto, Lloyd George, forstod til fulde at udnytte situationen. Nu blev det deres planer, der kom til at danne grundlag for forhandlingerne, der indtil afslutningen i juni 1919 var helt uden tysk deltagelse.

Woodrow Wilson i menneskehænder

Clemenceau havde sin helt egen plan: Tyskland skulle straffes så hårdt, at landet ikke for en lang, lang årrække var i stand til at true Frankrig militært. Han var realpolitiker og havde ifølge Keynes kun en illusion: Frankrig, og kun én desillusion: menneskeheden, inklusiv hans politiske kolleger. Derfor drejede det sig for ham om at føre Tysklands tilstand tilbage til så lavt niveau som overhovedet muligt.
Clemenceau sigtede med Keynes’ ord efter en ”Kartago-fred” (hvilket er en henvisning til den romerske statsmand Cato, som ifølge overleveringen sluttede alle sine taler i Senatet af med følgende sætning: ”I øvrigt mener jeg, at Kartago bør ødelægges”.
Britiske Lloyd George kæmpede for at fastholde Storbritanniens kolonier, dets verdensrige og livsgrundlag, og samtidig opnå dets andel af krigsskadeserstatningerne fra Tyskland.
Wilson kom under et konstant pres fra de to modspillere, og endte med at give los med den ene indrømmelse efter den anden til hans to modparter.

Til sidst var der tale om et mentalt sammenbrud hos Wilson. Endelig erklærede han sig parat til at komme Frankrig og Storbritannien i møde "så langt som jeg kan". "Jeg kan ikke gøre noget, som ikke er retfærdigt og rigtigt, og nu må I først vise mig, at jeres ønsker falder inden for de 14 punkter, som jeg er bundet af."
Den britiske diplomat i Paris, Harold Nicolson, kaldte Wilsons kollaps "en af de største tragedier i nyere historie".
Derpå startede en bølge af sofisteri, jesuitisk behændighed og fortolkningskunst af forslagene til fredstraktat fra fransk og britisk side. Keynes veg ikke tilbage for at betegne det som mesterstykker i behændig argumentation, som Wilson viste sig ude af stand til at tackle – efter hans mentale kollaps, mente Keynes. Wilson var kommet i menneskehænder.
Keynes kaldte Wilson "en blind og døv Don Quixote", der nu var blevet farlig for verdensfreden.
Keynes' mor hjemme i Cambridge, Florence Keynes, læste et udkast af bogen før udgivelsen og frarådede sin søn at bruge ord som "Don Quixote" og "blindebuk" om Wilson, som hun fandt unødvendigt stødende for den amerikanske præsident. Keynes fastholdt begge udtryk.

Lloyd Georges stunt

Da de tre lande til slut var blevet enige om fredsbetingelserne, kunne Lloyd George godt se, at Frankrig og Storbritannien var gået for vidt og prøvede på de afsluttende møder at lempe nogle af betingelserne for Tyskland. Til sin skræk oplevede briten, at han ikke på fem dage kunne fjerne "fejl" fra traktaten, som det havde taget ham og Clemenceau fem måneder at overbevise Wilson om var både retfærdige og rigtige.
Nu var det Wilson, som strittede imod, for hvis Wilson gav efter, ville det gå ud over hans tro på sig selv og hans selvrespekt. "På den måde stod Wilson i sidste akt for stivsind og afvisning af forbrødring med Tyskland", skrev Keynes.
Nu – endelig – blev det de tyske forhandleres tur til at komme til orde og blev ledt ind til forhandlingsbordet for at kommentere de allieredes fredsbetingelser.
Chefforhandleren Ulrich von Brockdorff-Rantzau sagde til de allierede, at Tyskland havde nedlagt sine våben i tillid til forsikringer fra de allierede i 1918, og at traktaten ikke var i overensstemmelse med de forsikringer.
Men det udsagn kunne Wilson ikke indrømme, for det ville gå ud over hans selvrespekt og forstyrre hans sjæls indre ligevægt; hvert instinkt i hans stive natur rejste sig til selvbeskyttelse. Wilson forsikrede tyskerne om, at han i ensom fordybelse og med bøn til Gud ikke havde gjort noget, der var uretfærdigt og urigtigt.

Freden

Hvad indebar fredsbetingelserne bl.a.?
De indebar ifølge Keynes bl.a., at Tyskland i datidens pengeværdi skulle betale de allierede krigsskadeserstatninger på 13 mia. engelske pund, hvilket ville gøre Tyskland til de allieredes slave. Selv havde Keynes som økonom regnet sig frem til, at Tyskland allerhøjst var i stand til at betale 2 mia. pund over en længere årrække, hvis Tyskland skulle undgå et totalt sammenbrud.
Selvom USA i 1918 havde lovet Tyskland, at det som betingelse for fred kun skulle erstatte civile tab i de allierede lande, fik Frankrig og Storbritannien forhandlet Wilson op til, at Tyskland skulle betale de allieredes udgifter til soldaternes og deres enkers pensioner.
I traktaten fik Tyskland og Østrig forbud mod at slutte sig sammen, selvom det stred mod Wilsons princip om folkenes selvbestemmelsesret.

Keynes advarsler

Under Versailles-konferencen advarede Keynes som økonom adskillige gange forhandlerne om konsekvenserne af deres beslutninger. Frankrig, Storbritannien og USA var i gang med at knuse den tyske maskine, der gennem mange år ved dygtighed og flid økonomisk havde leveret livsvilkårene til hele Europa.

Han gjorde opmærksom på, at tysk økonomi før krigens start i 1914 var afgørende for levestandarden i andre europæiske lande. Tyskland var den bedste kunde for Rusland, Norge, Holland, Belgien, Schweiz, Italien og Østrig-Ungarn, og var den næstbedste kunde for Storbritannien, Sverige og Danmark.
Tyskland var den største leverandør af forsyninger til Rusland, Norge, Sverige, Danmark, Holland, Schweiz, Italien, Østrig-Ungarn, Rumænien og Bulgarien, og den næststørste leverandør til Storbritannien, Belgien og Frankrig.
Desuden forsynede Tyskland før krigen de europæiske lande med kapital, der bestemte landenes udvikling, og frem for alt leverede Tyskland til Europa – organisation.
Derfor var de europæiske lande øst for Rhinen en del af det tyske industriområde.
Det var den maskine, som de tre allierede magter nu ville smadre efter krigen.
Verdenskrigen havde i 1918 tæret så meget på ressourcerne, især i Central- og Østeuropa, at der mange steder var forfald, hungersnød og oprør. Revolutionen var allerede sket i Rusland med kommunistisk overtagelse af magten, og revolutionen var på vej i Tyskland.
Keynes skriver i bogen, at de på konferencen hver time modtog efterretninger om, hvor desperat situationen var med levnedsmidler mange steder, især i Central- og Østeuropa.

Keynes forudser i 1919
en snarlig verdenskrig

Da Tyskland havde læst fredsbetingelserne, reagerede det med vrede og afsky. Tysklands socialdemokratiske regering, der netop var kommet til magten i efteråret 1918, var vred på samme måde som hele det tyske samfund. Men Tyskland havde ikke noget reelt valg, og måtte underskrive fredstraktatens vilkår og siden lade Rigsdagen ratificere vilkårene. Ellers var hele det tyske rige blevet besat af allierede tropper, og hvad deraf ville følge.
Keynes i sin bog (side 251): ”Hvis vi (USA, Storbritannien og Frankrig, red.) bevidst stræber efter at fattiggøre Centraleuropa, så vover jeg at forudsige, at hævnen ikke vil halte. I så fald kan intet meget længere forsinke den afsluttende borgerkrig mellem reaktionens styrker og revolutionens fortvivlende krampetrækninger, hvor rædslerne fra den nu afsluttede tyske krig vil blegne i sammenligning, ligegyldigt hvem sejrherren bliver, og som vil ødelægge civilisationen og fremskridtet i vores generation.”
Som Keynes havde forudsagt, vakte vilkårene tyskernes ønske om revanche til live. Tyskerne ignorerede destruktivt betaling af erstatningerne og igangsatte en flerårig inflationsbølge, som udhulede værdierne med mange hundrede procent.
Keynes fik også ret i, at tyskerne ikke tilnærmelsesvis ville eller kunne betale de krævede erstatninger. Tværtimod måtte de allierede i 1920’erne give Tyskland store lån for at opretholde det borgerlige tyske samfund. Oppe i 1930’erne måtte de allierede slå en streg over resten af erstatningerne. Ellers kunne den kommunistiske bølge let have bredt sig fra Rusland. I stedet fik tyskerne og verden Hitlers nazistiske rocker-, røver- og terrorbander i 1930’erne til at sætte Europas dagsorden. Det var hvad Frankrig, Storbritannien og USA fik ud af deres Versailles-fred.

September 1939 genstartede krigen med Tyskland mod Frankrig og Storbritannien. Da krigen sluttede maj 1945, så USA det som sin opgave så hurtigt som muligt at få gang i tysk og europæisk økonomi med store amerikanske lån via Marshall-hjælpen. Det var statsmandsskab af højeste karat fra USA’s præsident Harry S. Trumans side.

Trump

Den, der ikke kender sin historie, er dømt til at gentage den. Den lære må verden tage på sig. Det er nu bydende nødvendigt, at de europæiske lande fortsat står solidarisk bag støtten til Ukraine og leverer det krigshærgede land støtte til at opretholde dets forsvarskamp mod den indtrængende russiske stormagt. Alle de europæiske lande må, måske for første gang i historien, holde solidarisk sammen om dette. Og forstærke opbygningen af sin kollektive militære kapacitet, selvom det bliver dyrt. Det modsatte vil blive både værre og dyrere for alle.

Europa må hurtigt bringe sig selv i en tilstand, hvor kontinentet med sammenhold kan bestemme sin egen skæbne. Europa må ikke en gang til tillade andre lande i og uden for Europa at afgøre sine livsvilkår og samfundsindretning. Sporene fra fortiden skræmmer. Det vil der aldrig komme noget godt ud af, fordi andre i og uden for Europa ikke er fortrolige med Europas historiske arv, og nok ikke ved ret meget om vores kontinent, bortset fra Eiffeltårnet, Colosseum, Brandenburger Tor og Den Lille Havfrue.

Det er ærgerligt, at amerikanerne har valgt en præsident, der ikke vil os det godt. Derfor bliver Europa nødt til at stå på egne solide ben alene. Måske også sammen med andre lande uden for Europa. Indtil den dag måtte komme, hvor USA igen vil samarbejde med os på lige vilkår, sådan som vi tidligere mange gange har gjort til fælles bedste. Den dag måtte gerne komme snart.

Kilder:

Mette Holm, Mogens Lykketoft og Uffe Ellemann-Jensen, ”Du Store Verden”, ”En samtale om brændpunkter, brudflader, korsveje og fremtiden”, Rosinante, 2018, citater i denne artikel findes i bogen, side 106-107.

John Maynard Keynes, The Economic Consequences of the Peace, MacMilllan and Co., London, 1919, citater i denne artikel hentet hovedsageligt i bogens 2. kapitel, side 24-50.

“Freden og dens økonomiske Følger”, dansk oversættelse af Keynes’ bog, Henning Kehler, Steen Hasselbalchs Forlag, 1920.

J. M. Keynes, Essays in Biography, MacMillan and Co., London, 1033, 2. kapitel om Lloyd George, side 31-41.

The Life of John Maynard Keynes, af R.F. Harrod, MacMillan and Co., London 1951.

Robert Skidelsky, “John Maynard Keynes”, Volume One, Hopes Betrayed 1883-1920, forlaget Viking, New York, 1986, om Keynes’ mor Florence Keynes, side 362-363.

Harold Nicolson, Peacemaking 1919, Harcourt, Brace and Company, New York 1939, side 195.

Wikipedia, The Free Encyclopedia, Trump-Raffensperger phone call, en.wikipedia.org .

The Full Transcript of Trump’s audio call with Georgia secretary of state, Brad Raffensperger, mediet CNN.

Interview med Andràs Schiff, Politiken, 2. sektion, side 3, 23. april 2025.